

Derewel ana Pol sə vinden ayak anà do sə Galatiya ahay Adakay way pə deftere a anan

Pol a vinden ayak derewel a anan nà, anà egliz ahay pə daliyugo sə Galatiya. Kwa â ga nə egliz ahay inde à man ata bayak a dəp nà, way a tinen sa gan may nà, kərtek aya awan. Miter mungwalay aya inde ta zlak à man ataya awan, ta sa ja nà, bəlaray do a Yesu ahay fok tâ gad mədəndalas aday tâ dəfan apan anà Tawrita re. Matanan, Pol a jan ayak anà egliz ahay nà, do i təra do didek a pa 'am a Mbərom nà, ta sa dəf nga pə Yesu, bina ta sə dəfan apan anà Tawrita a Musa bay.

Nga sa 'am ahay

Pol a dəkay anan nà, winen do maslan ana Yesu tə didek awan (1.1 - 2.21)

Sə təra anan do didek a pa 'am a Mbərom nà, adaf nga pə Yesu (3.1 - 4.31)

Do ahay tinen bile aya sabay anga Yesu (5.1 - 6.10)

Andav sa 'am ahay (6.11-18)

Pol a jan ayak 'am anà do sə Galatiya ahay

¹ Derewel a anan a zlak ayak nà, à alay ana Pol wa, nen do maslan a Yesu. Nə təra do maslan a nə tə alay su do zənnen a bay, aday sa slan nen dukwen do zənnen a bay re. Sa slan nen nà, Yesu Almasihu tə Mbərom Bəbay a nuko, do sə slabakay anan ahay Yesu à məke wa ata awan.

² Manay tə mərak ahay à man a anan ata fok, ma jak ikwen ayak 'am, kwanay a à egliz ahay pə daliyugo sə Galatiya ata awan.

³ Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tã gak ikwen sumor, aday tã varak ikwen zay a tinen.

⁴ Yesu Almasihu kə varak anan nga anahan, anga sə pəsek uko anan ines a mənuko ahay, aday sa tam mənuko pə way sə daliyugo a anaya lelibay ataya wa. A ga matanan ata nã, kawa sa zlan à nga anã Bəbay a mənuko Mbərom awan.

⁵ Həruko anan nga à Mbərom pa sə viyviya awan. Amen!

Ləbara mugom awan

⁶ Nə sləne sa jəka kə mbəsiken anan ləbara mugom a mbala Yesu, kə mbəfihen 'am pə ləbara hinen ata nã, u go masuwayan. Mbərom kə ngamak ikwen, kã gak ikwen sumor anahan tə alay ana Yesu Almasihu. Tə winen ata təke dukwen, kwanay mbəsak anan kwayan'a.

⁷ Ləbara mugom a maza inde sabay. Bina ləbara mugom a sa nay ahay pə cakay ana Mbərom wa cəna, mbala ana Almasihu, nen sə đakak ikwen anan ata awan. Na ja matanan ata nã, anga do ahay inde tinen apan ti vawak ikwen nga, a nan atan sə mbəđã anan ləbara mugom a mbala ana Yesu Almasihu ata awan.

⁸ Əna kak dowan a a đakak ikwen anan ləbara mugom a maza uwec wa mbala manay sa jak ikwen ata cəna, kwa abay â ga nə manay, kwa abay â ga nə maslay a Mbərom a nay à mburom wa, Mbərom â tahasl anan.

⁹ Ma jak anan 'am ata coy, hēna ni mēnahan asa re: Kak dōwan a a wazay aday kē mbēdāhak anan alay anā lēbara a kwanay a sē slēne ata cēna, Mbērom ā tahasl anan sē coy.

¹⁰ Nē vindek ikwen ayak matanan ata nā, u no nē dō ahay tē hēro nga dāw? A'ay! Matanan bay jiga awan. Anga u no nā, saa hēro nga tēde adēka nē Mbērom awan. A ga pikwen nā, u no nā zlan ā nga anā dō zēnzen a cukutok dāw? Kak abay ū no nā zlan ā nga anā dō zēnzen a nā, ni tēra dō si mer su way ana Almasihu a mba dāw?

Caved ana Pol sē tēra dō maslan ana Yesu ata awan

¹¹ Mērak uno ahay, u no sēnen anan way inde aday: Lēbara mugom a nen sē dākak ikwen anan ata nā, a nay ahay ā abayak nga sē dō ahay wa bay.

¹² Nē slēne 'am ata dūkwen, pu dō zēnzen a wa bay, aday dōwan kē tētakak uno anan itēbay re. Yesu Almasihu a ta nga anahan a sē dūko anan way ata awan.*

¹³ Kē sēnen zle, kwakwa ata nā, nē pērahak anan ahay azar anā pēra sē Yahuda ahay nē lele. A alay ata nā, nē jugurak 'am pu dō a Yesu ahay wa bayak awan. U no nē dō a Yesu ahay tā ga inde sabay fok.

¹⁴ A wulen ana mēndala uno ahay inde nā, nē zalay dō azar aya bayak awan ta sē pērahan azar anā pēra sē Yahuda ahay nā, na. Nē varak anan zek anā pēra ana bije a manay ahay nā, tēhhe kē zalak.

¹⁵ Əna, zek a Mbērom a a walay nen, kwa ā alay a nen a mē wahay a fan bay. Kā gak uno sumor

---

* **1:12** Ca pē Mer su way ahay 9.3-6.

anahan sə ngumo sə tɛra nen dɔ anahan. A alay a kawa sa zlan à nga ata nà,

¹⁶ kà kak uno anan wan anahan aday nà san anan, nê dakan anan anà dɔ sə pɛra ahay nɛ lɛbara ana wan anahan ata awan. A alay ata dɔkwɛn, nɛ cɛcihek awan pu dɔ wa bay,

¹⁷ na zlak à Urɛsalima sə cɛcihey 'am pu dɔ sə luho sə tɛra dɔ maslan ana Yesu Almasihu ahay ataya wa bay re. Kwayan'a na lah sa zla adɛka nà, pɛ daliyugo sə Arab ahay. Pɛ dɛba anahan a wa nà, na may ahay à wulen su doh sə Damas kutok.

¹⁸ Pɛ dɛba anahan a wa ava maakan nà, na zla à Urɛsalima kutok, anga aday nà san Piyer ite. Mɛ njahay tɛ winen nà, luvon kuro nga anahan a dɛra.

¹⁹ Nɛ canak anan anà dɔ maslan a Yesu hinen sabay, si Yakuba, mɛrak ana Bahay a mɛnuko Yesu.

²⁰ Way a nen sə vinde hɛna ata nà, Mbɛrom a san zle re, na gad mungwalay bay, winen 'am dɛdek awan.

²¹ Pɛ dɛba anahan a wa, nɛ slabak à Urɛsalima wa, na zla saa bɛray pɛ daliyugo sə Siriya tɛ Silikiya ahay wa.

²² Dɔ sə egliz sə Yahudiya ataya ata, tɛ canak uno njɔk tɛ idɛ a tinen fan bay.

²³ Ta taa slɛne 'am nà, sə dɔ ahay sa ja pi nen ata dɛkdɛk. Do ahay ta wa: «Dowan a sa ga alay tɛ mɛnuko à alay ata ata, kɛ mbɛdahak, hɛna winen apan i wazay anan lɛbara a Yesu mugom awan. Abay aday kà gak anan may sə lize wa dɔ sa dɛf nga pa 'am ataya awan.»

²⁴ Anga nan kutok, tinen apan ti hɛran nga anà Mbɛrom anga nen.

2

Pol a zlangay tu do maslan ahay à Urəsalima

¹ A ga pə dəba wa ava kuro nga anahan a fudo nà, na zla maza à Urəsalima asa, manay maya tə Barnabas kutok. Na jan anà Titus dukwen à pərahan umo azar.

² Na zla nà, anga Mbərom kə dakak uno anan, si nà zla à man ata awan. Mə dazle cəna, mə halay nga tə maced sə egliz ahay vərre. Na jan atan ləbara mugom a nen sə dakan anan anà do sə pəra ahay ata awan. Uno mer su way uno sa taa ga aday həna nen apan ni ga ata nà, à saa təra kəriya bay.

³ Titus a manay maya ata nà, winen Gərek ahay. Əna ta jak anan à zla saa gad mədəndalas aday sə təra do a Yesu bay.

⁴ Aya əna, do sə mungwalay ahay ta nay, ta wa təktek à gad mədəndalas. Tinen nà, tə ləlakak ayak zek à wulen a manay inde tə akar, anga ta gan may sa san nə manay bile sə Tawrita ahay sabay nə kəkəməw. Bina manay mə japay aya tə Yesu Almasihu, manay bile ahay sabay. Əna, a nan atan nə mē təra bile sə Tawrita ahay asa.

⁵ Manay mə mbəsakak atan cəved kwa mənjoek bay. Kà nak umo aday tã njad cəved sa nes anan ləbara mugom a didek a anan bay, anga aday à dazlek ayak pikwen, winen lele hwiya.

⁶ Bina do ahay inde à man ata tinen maced sə egliz ahay. A ga nə do ataya nà, maced sə egliz ahay, à ga nə tinen maced sə egliz ahay bay dəp nà, wita kà gak uno à nga wa bay. Anga pə ide ana Mbərom aday nà, do ahay fok tə lavay ike hərro. Do ataya nà, à alay a nen apan ni jan atan 'am uno sa taa

wazay ata nà, ta jak awan inde wiya sə đuko anan way a bay re.

⁷ Tə təmahak, sə mbəsuko ləbara mugom ata à alay inde adəka nə zek a Mbərom awan. Mbərom u jo nà zla saa dakan anan anà dō sə pəra ahay, kawa anahan sa jan anà Piyer à zla saa dakan anan anà Yahuda ahay ata awan.

⁸ Tə sənək nə Mbərom ata kərtek a sə varan məgala anà Piyer sa ga mer su way à wulen sə Yahuda ahay, matanan tə sənək sa slan nen aday sə vuro məgala sa ga mer su way ata à wulen su dō sə pəra ahay inde ata nə winen a re.

⁹ Atə Yakuba tə Piyer tatə Yuhana, dō aday dō a Yesu ahay ta ca patan nə kawa məcəd sə egliz ahay ataya nà, tə sənək, Mbərom kə varak uno mer su way ata à alay inde i nen tə didek awan. Anga nan, tə varak umo alay, nen tə Barnabas, kawa sa ja nà, mə japak i mer su way ata inde coy. Ma wa, manay tə Barnabas nà, mi zla pə cakay su dō sə pəra ahay, aday tinen nà, ti zla pə cakay sə Yahuda ahay.

¹⁰ Tə cəce pumo wa way inde sa ga nə kərtektəkke: Mâ man zek anà dō mətawak aya awan, à wulen su dō a Yesu ahay à Urəsalima. Way ata đukwen, nə varak anan zek sa ga anan.

Pol a gafan 'am anà Piyer à Antakiya

¹¹ Pə dəba anahan a wa kutok, Piyer a nay ahay à Antakiya. Nə gafan 'am pa 'am sə dō ahay fok, anga kà gak way lelibay awan.

¹² Kurre ata nà, 6a kà pak way pə kərtek a tu dō a Yesu ahay sa nay à wulen su dō sə pəra ahay wa ataya awan. Aya əna Yakuba a slənək ayak dō ahay. Dō ataya tə dəzlek ayak cəna, Piyer a ngam

sa pa way tu dō ataya sabay. Zlawan a gan anga dō sa gan may dō ahay tâ gad mēdēndalas ataya awan.

¹³ Dō a Yesu azar aya à wulen sē Yahuda ahay inde ta gak mbadire sē way matanan kawa ana Piyer ata re. Kwa Barnabas dukwen, kà gak mbadire ata anga tinen a re.

¹⁴ Na ca apan kutok nà, tē bēnak anan bitem anà cēved sē dīdek ana lēbara mugom ata sabay. Anga nan, nē gafan 'am anà Piyer pa 'am sē dō ahay fok, na wa: «Iken nē Yahuda ahay, kē njahay à man a anan kawa iken Yahuda ahay sabay, əna kawa dō su kon a azar ataya cite. Iya, cəkəbay a nak sa jan anà dō su kon azar ataya nē tâ ga kawa Yahuda ahay asa nà, angamaw?»

Cəved sa tam dō cəna, adaf nga pə Yesu Almasihu

¹⁵ Tē dīdek a nà, manay mē wahay aya nē Yahuda ahay, manay dō su kon azar ataya itəbay. Tinen ta san sē pərahan azar anà cēved a Mbərom bay.

¹⁶ Cəkəbay, manay ma san nē dōwan saa tēra dō dīdek a pa 'am a Mbərom anga winen apan i dēfan apan anà way a Tawrita sa ja nà, ibay. Sē tēra dō dīdek a pa 'am a Mbərom nà, dō sa daf nga pə Yesu Almasihu. Kwa manay, ma daf nga pə Almasihu aday mē tēra dō dīdek aya pa 'am a Mbərom, bina mē tēra dō dīdek aya anga mē dēfak anan apan anà Tawrita ata bay. Dōwan inde Tawrita kē ndakak anan pa 'am a Mbərom nà, ibay.

¹⁷ Manay Yahuda ahay dukwen, mē pəlay sē tēra dō dīdek aya pa 'am a Mbərom nà, ta sa daf nga pə Yesu Almasihu. Anga nan, manay mē tērak kawa dō sē ines ahay, anga mē dēfan apan anà Tawrita ana Yahuda ahay sabay ata awan. A nan sa ja nē

Almasihu kà zlak manay ì ines inde kutok daw? Matanan bay.

¹⁸ Adaka bay, kak dawan a kè mbəsakak sə dəfan apan anà Tawrita anga a man zek pa 'am a Mbərom bay, aday i ma apan asa i dəfan apan anà Tawrita nà, ata kà gak way sa zlan à nga anà Mbərom bay kutok.

¹⁹ Nen aday nà, kawa do ma mac awan pa 'am ana Tawrita coy, anga məgala anahan inde upo sabay. A təra matanan ata nà, anga aday nê təra do tə sifa pa 'am a Mbərom, ni gan mer su way. A alay a tinen sa vad anan Almasihu pə dədom mə zləngad ata nà, nen mə japay tə winen, ma mac maya awan.

²⁰ Tə sifa həna ata aday nà, nen sabay, əna Almasihu a tə alay anahan a ì nen inde kutok. Anjahay uno həna pə daliyugo ata dukwen, ni njahay ta sa dəf nga pə Wan a Mbərom. Winen a pəlay nen aday kə varak anan sifa anahan anga nen.

²¹ Sumor a Mbərom su go ata nə ni lar anan kawa way kəriya kula bay. Bina, kak do i mba apan sə təra do didek a pa 'am a Mbərom anga sə pərahan azar ana Tawrita nà, ata a nan sa ja nə Almasihu a mac kəriya awan.

3

Mbərom a tam anan do ahay nə tə caved wuraw

¹ Kwanay Galatiya ahay, kə sənən awan itəbay kələdaw? Ma sə təra pikwen matanan ata anaw? Amac ana Yesu Almasihu pə dədom mə zləngad ata nà, manay mə dakak ikwen anan way ahay fok lele coy.

² Jen uno way inde kərtek aday. Mbərom a varak ikwen Apasay anahan a Cəncan a ata nà, anga kə pərihen anan ahay azar anà Tawrita sə Yahuda ahay kələdaw? A'ay! Mbərom a varak ikwen Apasay anahan nà, anga kə slənen ləbara mugom a aday kə dəfen apan nga.

³ Kə sənən way itəbay nà, angamaw? Way ana Mbərom sə dazlan à kwanay inde tə məgala ana Apasay Cəncan a ata nà, a nak ikwen sa ndav a wa həna tə məgala si zek a kwanay a cukutok daw?

⁴ Dəce a kwanay sa ga ataya fok nà, ti təra way kəriya aya daw? Ti təra kula kəriya itəbay.

⁵ Mbərom kə varak ikwen Apasay anahan, winen apan i ga way masuwayan aya à wulen a kwanay inde. A ga matanan nà, anga kə pərihen anan ahay azar anà Tawrita sə Yahuda ahay daw? A'ay. A ga matanan anga kə slənen, kə dəfen nga pə ləbara mugom a mbala ana Almasihu ata awan.

⁶ Bayiken pə Ibərahima aday. Deftere a Mbərom a ja apan nə maw? A wa: «Ibərahima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen dō dīdek awan.*»

⁷ Kak matanan cukutok nà, kə sənən zle coy, wan ana Ibərahima tə dīdek aya cəna, dō sa dəf nga pə Mbərom ahay kutok.

⁸ Kwakwa ata nà, tə vinde à Deftere a Mbərom inde pə luvon a aday dō su kon azar aya dukwen ti dəf nga pə Mbərom aday i təma atan, i təra atan dō dīdek aya pa 'am anahan a kutok. Mbərom a dakan anan ləbara mugom ata nà, anà Ibərahima, a wa: «Ni dəf alay sə mazlaḅ uno pu kon sə daliyugo ahay

---

* **3:6** Ca pə Laataanooji 15.6.

fok, anga iken.†»

⁹ Ibərahima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom kə dəfak apan alay sə mazlaḅ anahan re. Do sa daf nga pə Mbərom kawa Ibərahima ataya dukwen, Mbərom i gan atan sumor re cite.

¹⁰ Əna do sa jəka ti njad sə təra do didek aya pa 'am a Mbərom anga ti ga mer su way kawa ana Tawrita sa ja ata nà, Mbərom i tahasl atan. Bina Deftere a Mbərom a ja nà: «Kuwaya, dowan kə dəfak anan apan anà 'am a Deftere sə Tawrita sa ja ata pac pac bay cəna, Mbərom i tahasl anan.‡»

¹¹ Da san zle lele, dowan inde sə təra do didek a pa 'am a Mbərom anga a dəfan apan anà Tawrita nà, ibay! Da san cəna, anga mə vinde a à Deftere a Mbərom inde nà: «Dowan a kə dəfak nga pə Mbərom cəna, Mbərom i təra anan do didek a pa 'am anahan. Ata dowan ata i njad sifa didek awan.§»

¹² Əna, adəfan apan anà Tawrita nà, kawa adaf nga pə Mbərom bay. Tinen cara cara way anahan. Adəka bay, kawa ana tinen sə vinde à Deftere a Mbərom inde ata nà: «Do sə dəfan apan anà 'am ana Tawrita nà, i njad sifa nə tə winen awan.*»

¹³ Kawa sa ja nà, Mbərom kə tahaslak mənuko coy, anga də dəfak anan ahay apan anà 'am sə Tawrita ahay fok bay ata awan. Əna Almasihu kə nak, anga aday Mbərom à tahasl anan à yime a mənuko inde. Tə ananahan sa ga matanan ata nà, a bəmbaday ahay mənuko à atahasl ata wa kutok. Kawa mə vinde à Deftere a Mbərom inde: «Kak

† **3:8** Ca pə Laataanooji 12.3. ‡ **3:10** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 27.26. § **3:11** Ca pə Habakuk 2.4. * **3:12** Ca pə Farillaaji Lewinjo'en 18.5.

tə lawak anan dōwan a ĩ sé inde cəna, winen mə tahasl awan.†»

¹⁴ Yesu Almasihu a ga matanan anga aday way a lele aya Mbərom sə zlapay anan i varan anan anà Ibərahima ataya dukwen, do su kon azar aya tâ njad anan à alay anahan wa cite. Aday a ga matanan dukwen, anga aday dâ njad Apasay a Mbərom sə zlapak uko anan i varak uko anga də dɛfak apan nga coy ata awan.

Way ana Mbərom sə zlapan anan anà Ibərahima

¹⁵ Mərak uno ahay, ni dākak ikwen anan way inde tə way a mənuko sə canan sasidew ata awan. Kak do ahay cew tə japak, 'am kà zlak atan pi zek, aday tə banak 'am à wulen a tinen inde, dōwan maza sa saa nes anan way a tinen ata nà, inde sabay. Aday dōwan sa saa zəga anan apan dukwen ibay re.

¹⁶ A təra tə Mbərom dukwen matanan. Mbərom a zlapan anan tə way ataya kwakwa anà Ibərahima tə wan sə kutov anahan dukwen matanan.‡ Deftere kà jak sa jəka, Mbərom a zlapan anà Ibərahima tə wan sə kutov anahan ahay cara cara bay, əna tə vinde nə pə wan sə kutov anahan a kərtektəkke ata awan. Wan sə kutov anahan ata nà, Almasihu.

¹⁷ U no sa ja nà maw? Mbərom kə banak 'am tə Ibərahima. Ava səkat fudó tə kwa kuro maakan a (430) a ndav nà, Mbərom a varan Tawrita anà Yahuda ahay pə dəba anahan a wa. Matanan, Tawrita i mba apan sa nes anan 'am a Mbərom sa ban a ata bay. I mba apan sa mbazl anan wa way a

---

† **3:13** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 21.23. ‡ **3:16** Ca pə Laataanooji 12.7.

Mbərom mə zlapan a anà Ibərahima kwakwa ata bay re.

¹⁸ Mbərom a zlapan anà Ibərahima nà, i varan zahav, wan sə kutov anahan ahay. Kak abay Mbərom i varan way anà dō ahay anga sə dəfan apan anà Tawrita nà, i təra way mə zlapay a sabay. Wita nà, magwagway. Əna, Mbərom a gan sumor anà Ibərahima nà, ta sə zlapan tə way.

Mbərom a varay Tawrita ike nà, angamaw?

¹⁹ Kak matanan cukutok nà, Mbərom a varay ahay Tawrita angama asa anaw? Anga aday dá san way lelibay aya inde mənuko apan dī ga pa 'am anahan. A varak uko anan ahay dukwen sə coy a itəbay, əna hus pə ana wan sə kutov a Ibərahima ata i i dəzley ahay kutok, kawa ana Mbərom sə zlapan anan anà Ibərahima ata awan. Pə dəba anahan a wa, wan ata a dəzley ahay cəna, məgala ana Tawrita kə ndəvak. Sa nay anan Tawrita nà, maslay a Mbərom ahay. Tə varan anan à alay inde anà Musa aday á dakan anan 'am a Mbərom anà dō azar aya awan.

²⁰ A alay ata nà, Mbərom a jan 'am anà dō ahay bay, a daf dō à wulen a tinen inde. Əna, à alay a Mbərom sə zlapan anà Ibərahima ata nà, dowan inde à wulen a tinen ibay. Mbərom a jan anan 'am ata nə tə alay anahan awan.

²¹ A nan sa ja kutok nà, atə Tawrita tə way a Mbərom sə zlapay anan ata tə zlangar bay daw? Matanan bay re. Kak abay Tawrita a Mbərom a sa var ata kə mbak apan sə varan sifa anà dō zənnen a nà, i mba apan sə təra anan dō didek a pa 'am a Mbərom re. Əna həna ata nà, matanan bay fok.

²² Adəka bay, Deftere a Mbərom a ja nà, dō sə daliyugo ahay fok nə sə lavan atan nga nə ines. A təra matanan anga aday Mbərom â varan anan way anahan a sə zlapay anan ata anà dō saa đaf nga pə Yesu Almasihu ahay. I varan atan anan nà, anga adaf nga pə Yesu Almasihu a cərkəke.

²³ Kwakwa ata nà, cəved sa đaf nga pə Yesu inde fan bay, Tawrita kə tərak pumo nə kawa mətumar, a ba pumo hus pə ana Mbərom sə đakan umo anan cəved sa đaf nga pə Almasihu kutok.

²⁴ Natiya awan, Tawrita kə tərak umo dō sə đakan umo anan cəved lele awan, hus pə ana Almasihu sə dəzley ahay kutok. A təra matanan anga aday Almasihu kə sak a nay ata nà, Mbərom i təra manay dō đidek aya pa 'am anahan, anga mə đəfak apan nga.

²⁵ Həna nà, alay a sa đaf nga pə Almasihu ata kutok. Mer su way ana mətumar a manay ata kə ndəvak coy.

²⁶ Matanan, kwanay a fok kə tərən wan a Mbərom ahay, anga kə đəfen nga pə Yesu Almasihu,

²⁷ bina à alay a kwanay sa ga baptisma ata nà, kə jipen nə tə Yesu Almasihu awan, kwanay kə tərən kawa winen awan.

²⁸ Kwa â ga nə iken Yahuda ahay, kwa â ga nə iken dō su kon azar aya awan, kwa â ga nə iken bīle, kwa â ga nə iken nə bīle a itəbay, kwa â ga nə iken mungol awan, kwa â ga nə iken uwar awan, i ga awan bay. Kwanay a fok kə tərən zek kərtek, anga kə jipen nə tə Yesu Almasihu.

²⁹ Natiya kutok, kak kwanay dō ana Almasihu ahay cəna, kwanay wan sə kutov ana Ibərahima

ahay re. Matanan, ki njiden anan way a Mbərom sə zlapan anan anà Ibərahima ata re.

4

¹ Nê đakak ikwen anan way inde aday: Wan saa pa 'am su doh ana bəbay anahan, aday winen wan a hwiya ata cəna, winen kawa bile mba, kwa á ga nə saa pa way ahay fok nə winen dəp nə, na.

² A alay a kə hərak fan bay ata nə, sa gan nga nə do ahay, winen tə way anahan aya təkə, hus pə ana bəbay anahan a sa đaf anan alay ata awan.

³ Mənuko đukwen matanan re. A alay ata, mənuko kawa gwaslay ahay, aday də tərak ahay bile sə way lelibay aya sa ga bahay pə daliyugo ataya re.

⁴ Əna alay ana Mbərom awan a sla kutok, a slənay anan ahay wan anahan á nay ahay pə daliyugo, do uwar a sə wahay anan. Kə đəfak anan ahay apan anà Tawrita ana Yahuda ahay,

⁵ anga aday á tam anan do aday tinen bile sə Tawrita ataya awan, aday mənuko đukwen đê təra wan a Mbərom ahay kutok.

⁶ Way a sə đakay anan kwanay wan a Mbərom ahay ata nə, həna: Mbərom a slənay Apasay ana Wan anahan à mivel a mənuko inde fok, aday Apasay ata a ngaman kutok: «*Abba!*» kawa sa ja nə: «Bəbay!»

⁷ Natiya awan, iken bile sə awan sabay, əna wan a Mbərom kutok. Anga nan, ki njad anan way a Bəbay anak Mbərom sə lavan anan zek anà gwaslay anahan ahay ata awan.

Anjahay sə Galatiya ahay a varan ajalay nga anđ Pol

⁸ A alay a kwanay kə sənen Mbərom fan bay ata nà, kwanay nə bìle sə pəra ahay cara cara, aday pəra ataya dukwen tinen mbərom dīdek aya bay re.

⁹ Əna həna kə sənen Mbərom zle kutok. U no sa ja adəka nà, Mbərom a san kwanay zle coy. Aka aday, kwanay apan ki men pə way bəle ataya nə kəkəma asa anaw? A nak ikwen sə təra bìle sə way a mənəna məgala ataya asa daw?

¹⁰ Kwanay apan ki gen anan nga anà azar uko ahay pə luvon azar aya awan, pə kiya azar aya awan, aday pə ava azar aya re.

¹¹ Kwanay apan ki pəken upo zlawan. Izəne mer su way uno ma ga a à wulen a kwanay ata kə tərak awan kəriya awan.

¹² Mərak uno ahay, kem ikwen ite, tərən kawa nen awan, anga nen a dukwen, nə tərak kawa kwanay aya re. Ki gen uno ahay awan bay.

¹³ Kə sənen apan zle asanaw, nə dakak ikwen anan ləbara mugom ata mama'am a nà, anga à alay ata nə nen dəvac awan.

¹⁴ Dəvac uno ata kə bənak ikwen mbiyed bayak awan, əna kə kədiyen nen bay, kə liren nen kula bay re. Kə təmihen nen adəka nə lele, kawa kə təmihen nə maslay a Mbərom. Kə təmihen nen nə kawa ana kwanay sə təma anan Almasihu Yesu ata awan.

¹⁵ A alay ata dukwen, kwanay tə ataslay mivel a lele. Ataslay mivel a kwanay ata həna winen ahaw? Na san zle lele, kī mben apan tiya nà, kə ndihən anan idə a kwanay ahay aday sə vuro anan i nen.

¹⁶ Həna, nə tərak do manidə a kwanay, anga nen sa jak ikwen dīdek ata daw?

¹⁷ Do sə gəḏak ikwen mungwalay ataya nà, ta gan may kə jipen tə tinen, əna mənʒəna nga sa 'am lele awan. Ta ga matanan anga aday t̄ə gəzla mənuko pi zek wa, aday kə jipen tə tinen aya kutok.

¹⁸ Agan may sə japay tu ḏo a azar aya nə lele, kak nga sa 'am a tinen ata lele nà, na. Kwa â ga nə nen tə kwanay, kwa â ga nə nen tə kwanay bay dəp nà, way ata nə lele, u no nə japuko hwiya.

¹⁹ Car uno ahay, nen kawa uwar kutov kə ḏalak anan ata awan. Ni njahay matanan hus à luvon aday kə t̄əren njavar a Yesu Almasihu ahay tə ḏiḏek aya ata awan.

²⁰ U no sə njahay tə kwanay nə bayak awan, anga aday nà san cəved sa jak ikwen anan ḏiḏek sə way a t̄əde ni jak ikwen ata awan. Bina, na san awan a ni jak ikwen ayak həna ata sabay.

Ləbara ana atə Saratu tə Hajara

²¹ Kwanay ḏo sa jəka ki gen anan may sə pərahan anan azar anə Tawrita ataya nà, kə slənen way ana Tawrita sa ja ata itəbay kələḏaw?

²² A ja nà, Ibərahima nà, wan anahan ahay nə cew. Wan anahan a kərtek a nà, sə wahay nə b̄ile ana Ibərahima sə ngaman Hajara ata awan*, əna wan hinen ata kutok nà, sə wahay nə uwar sə pəzugoy anahan sə ngaman Saratu ata wanahan.†

²³ Bile ata nà, winen a wahay wan anahan nə kawa uwar ahay sa taa wahay ata wanahan, əna uwar sə pəzugoy ata nà, a wahay nə matanan

---

* 4:22 Ca pə Laataanooji 16.15. † 4:22 Ca pə Laataanooji 21.2.

itəbay, anga ɓa Mbərom kə zlapak anan anan kurre tə wan ata awan.‡

²⁴ Way ata a ɗakak uko anan 'am inde: Uwar ataya cew maya ta ga minje nə ta 'am a Mbərom sa ɓan ahay cara cara cew. Hajara, uwar aday ɓile ata nə, a ga minje ta 'am a Mbərom sa ɓan tə Musa à ɓəzlom sə Sina. Gwaslay anahan ahay nə fok mə wahay aya nə bile ɗəkɗək.

²⁵ Natiya, Hajara cəna, a ga minje ta 'am mə ɓanay a à ɓəzlom sə Sina wa ata awan, pə daliyugo sə Arab ahay. Winen a ga minje tə wulen su doh sə Urəsalima sə biten re, anga ɗo sə njahay uda ataya nə fok ɓile sə Tawrita aya awan.

²⁶ Əna wulen su doh a Mbərom tə ɗidek a nə, Urəsalima hinen, winen à bagəbaga mburom ata awan. Winen nə may a mənuko, aday ɗo saa njahay uda ataya nə tinen ɓile aya itəbay.

²⁷ Kawa winen mə vinde awan à Deftere a Mbərom ata, ta wa:

«Iken uwar a ɗərlay a anan,

kula kə wahak ɗowan itəbay ata awan,

aday kə ɗəmak way kawa uwar sə wahay ahay itəbay.

Taslay mivel,

anga uwar a ma razl ata nə,

i njad gwaslay ahay zal uwar a winen ta mbaz anahan mba ata awan.§»

²⁸ Mərak uno ahay, kwanay nə kawa Isiyaku, bina kə təren wan a Mbərom ahay anga Mbərom kə zlapak anan.

²⁹ A alay ana Ibərahima ata ɗukwen, Isəmayel, wan ana Hajara sə wahay kawa uwar sa taa wahay

‡ 4:23 Ca pə Laataanooji 17.16. § 4:27 Ca pə Esaaya 54.1.

ata, winen apan i bənan mbiyed anà Isiyaku, wan a mə wahay a tə məgala sə Apasay Cəncan ata awan. Həna ata dukwen, matanan tə mənuko hwiya re.

³⁰ Əna mə vinde awan à Deftere a Mbərom inde nə natiya: «Razl anan uwar a bile ata ta wan anahan a təke. Anga wan sə bile i pa 'am su doh ana bəbay itəbay. Sa saa pa tətə cəna, wan ana uwar sə pəzugoy.*»

³¹ Natiya kutok, mərak uno ahay, mənuko nə wan sə uwar a bile ata itəbay, əna wan ana uwar aday winen bile itəbay ata kutok.

5

Kə tərən bile ahay bay

¹ Almasihu kə təmak nuko à bile ana Tawrita sə Yahuda ahay wa, anga aday dē təra bile ahay sabay. Gen məgala lele, kə viren anan cəved anà dowan sa ma kwanay à bile sə awan inde sabay.

² Nen Pol na jak ikwen ayak aday nà, kak a nak ikwen dō ahay tē gəđak ikwen mədəndalas cəna, ata way ana Almasihu sa ga anga kwanay ata kə tərak way kəriya awan.

³ Ni jak ikwen panan wa asa, kuwaya kə gəđak mədəndalas cəna, â gan bəlaray anà zek anahan sə dəfan apan anà 'am ana Tawrita ahay nə fok lele.

⁴ Kwanay dō sə bayak nə Mbərom i ca pikwen pa 'am anahan nə dō didek aya anga kə dəfen anan apan anà Tawrita sə Yahuda ahay ata nà, kwanay tə Almasihu dukwen kə gəzlen. Ki njiden sumor a Mbərom sa gak uko sabay.

---

* **4:30** Ca pə Laataanooji 21.10.

⁵ Manay ite, mə dəfan ide nà, anà luvon a Mbərom a saa təra manay do didek aya tə didek ata kutok. Mbərom i ga matanan nà, anga mə dəfak nga pə Yesu Almasihu coy. Wita nà, way a mi ba tə məgala sə Apasay a Mbərom ata awan.

⁶ Kak dōwan a nə kə japak tə Yesu Almasihu cəna, kwa â ga nə winen ma gad mədəndalas awan, kwa â ga nə winen ma gad mədəndalas a bay, kə tərak way kərtek awan. Way məduwen a cəna, dəfuko nga pə Yesu awan. Adaf nga a mənuko ata i varak uko məgala sə pəlay do a azar aya re.

⁷ A alay ata nà, ki gen ahay məgala lele. Sə gafak ikwen 'am sə pərahan azar anà didek ata nə wayaw?

⁸ Dōwan a sa njak kwanay sa ga way matanan ata nà, Mbərom a sə ngamak ikwen pə cakay anahan ata bay asanaw?

⁹ Do ahay ta taa ja nà: «Wudəh mənəcək cəna, a zlambar anan nuko nə fok.»

¹⁰ A ga upo dukwen ki bayiken nə kawa nen, anga mənuko a fok də japay nə tə Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Na san zle re, dōwan a sa njak kwanay ata nà, kwa â ga nə winen waya, Mbərom i gan sariya.

¹¹ Mərak uno ahay, nen nə ni ga wazo ta sa jan anà do ahay nà, gəduko mədəndalas aday Mbərom i sa təma mənuko bay. Kak abay matanan nà, do ahay ti bəno mbiyed sabay, aday amac a Yesu sa mac pə dədom ata i cəban atan sabay.

¹² Do sa njak kwanay sa ga way matanan ataya nà, u no nə suwan tə dədəsl anan zek a tinen məzawal awan!

13 Mərak uno ahay, Mbərom a ngamak ikwen aday kə tərən ɓile sə Tawrita ahay bay. Əna a nan sa ja nə, həna ki mben apan sa ga way sə ubor si zek a kwanay ahay cukutok bay re. Əna pəlen zek ahay lele adəka, aday gen anan mer su way i zek ahay re.

14 Nga sa 'am a sə japay anan Tawrita fok cəna, həna: «Pəlay anan do sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan.*»

15 Əna, kak kwanay apan ki rəcen zek ahay ta slan, kwanay apan ki pen zek ahay kawa way sə kiɓe ahay asa nə, gen anan ngatay i zek a kwanay bina, ki saa sədəken zek ahay kutok.

Apasay Cəncan a, tə mivəl su do zənzen awan

16 Na ja nə, Apasay Cəncan a á lagay kwanay tə cəvedəwan. Ki gen matanan cəna, ki pərihen anan azar anə cəvedə sə ubor si zek a kwanay ahay sabay.

17 Way ana ubor si zek su do sa gan may cəna, tə japay tə way mbala ana Apasay Cəncan a sa gan may ata bay. Way ana Apasay Cəncan a sa gan may ata ite dukwen, tə zlangar tə way mbala ana ubor si zek su do sa gan may ataya bay re. Way ataya cew maya nə tə ngəle nga i zek ahay bay. Anga nan, kula ki gen anan way a kwanay sa gan may sa ga ataya bay.

18 Kak sə lagay kwanay nə, Apasay Cəncan a cəna, məgala ana Tawrita inde pikwen sabay.

19 Way ana ubor si zek sa gan may do ahay tə ga nə a san zek zle: vuwar, aján uho, aga mədigwed tə cəvedə ahay cara cara,

---

* 5:14 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18.

²⁰ ahəran nga anà pəra ahay, madan, anan ide ĭ zek ahay, atəre, sərak, aga mivel, abayakan way à nga anahan dəkdek, agəzla zek, 'am sə wan bahay,

²¹ ubor, avaway nga, agəsle lelibay aya awan, aday aga way mənjadak aya matanan bayak awan. Na jak ikwen panan wa à alay ata awan, həna ni mənahan ayak maza re: Do sa ga way matanan ataya nà, ti zla à bahay a Mbərom inde kulibay.

²² Əna way ana Apasay Cəncan a sa gan may â njahay à mivel su dō inde ataya nà, asan zek, ataslay mivel, zay, munapanaw, lele, sumor, dīdek,

²³ anjahay səkəffe, aday agan nga anà zek. Tawrita nà, kə gafak anan 'am anà dō sa ga way matanan ataya itəbay jiga awan.

²⁴ Do ana Almasihu Yesu ahay nà, tə gucek anan way sə ubor si zek lelibay ataya à nga wa, kawa tə darak atan ayak pə dədom mə zləngad ata awan.

²⁵ Sə varak uko sifa nà, Apasay Cəncan awan. Kak matanan cukutok nà, lele saa lagay mənuko pə cəved dukwen, winen a re.

²⁶ Dê həran nga anà zek bay, dâ ga way sə cəban anà dō a azar a bay, dâ ga sərak pə dō azar aya bay re.

6

Muko anan zek ĭ zek ahay

¹ Mərak uno ahay, kə cinen anan anà dōwan a winen apan i ga ines cəna, kwanay aday Apasay a Mbərom a lavak ikwen nga ataya nà, men anan pə cəved lele awan asa, əna tə mivel səkəffe awan. Əna gen anan nga anà zek a kwanay aya awan. Bay nà, ki sa slihen uda re.

² Men anan zek i zek ahay à dāce a kwanay ahay inde. Kak ka sak i gen matanan cəna, ata kə dāfen anan apan anà 'am a Almasihu a kutok.

³ Kak dōwan a kə bayakak nə winen dō məduwen a aday winen dō kəriya cəna, kə sapatak anan nga anahan.

⁴ Kuwaya â ca pə azla anahan awan aday. Kak winen lele nà, ata i taslay anan mivel ti mer su way anahan a sa ga tə alay anahan awan, bina, anga a lavay anan mer su way anahan ta su dō hinen ata bay.

⁵ Kuwaya â tihen nga nà, anà mer su way anahan a sa ga pa 'am a Mbərom, aday a fadān gugo ata awan.

⁶ Dōwan a winen apan i tətakan anan way anà dō a Yesu ahay cəna, dō a Yesu ataya tē gəzla anan way a tinen ahay fok tə dōwan ata awan.

⁷ Kə sapiten nga a kwanay ahay bay, dōwan sa mba apan sə gəsle anan tə Mbərom nà, ibay. Kuwaya i halan nga nà, anà way anahan a sa casl ata awan.

⁸ Kak a ga nə way sa zlan à nga i zek ahay dəkdek, i mac nə tə way ataya awan. Əna kak a ga nə way sa zlan à nga anà Apasay a Mbərom nà, i mac itəbay, əna Apasay a Mbərom i varan sifa sa ndav bay ata awan.

⁹ Kak matanan cukutok nà, pərahuko anan azar sa ga way lele aya awan, dā ya nga bay. Anga kak dā yak nga sa ga way a lele ataya bay cəna, à alay inde nà, dī saa njad anan way lele aya awan.

¹⁰ Anga nan, həna nà, alay a inde anga aday dā gan way lele aya anà dō ahay fok, mə zakan a anà mərak a mənuko dō sa daf nga pə Yesu Almasihu ahay ataya awan.

'Am mädakwidok aya awan

¹¹ Ənga, cen pə way uno a sə vindek ikwen ayak a anaya aday, nə vindek ayak nə bərzlozlo tə alay uno awan.

¹² Sa gak ikwen bəlaray sa gad mädəndalas nə, do sa gan may tã zlan à nga anà do ahay fok ataya awan. Ta ga matanan nə, anga aday tã njad dæce anga sə dakay anan amac a Yesu Almasihu pə dädöm mə zləngad ata bay cəna coy.

¹³ Kwa tinen aya dukwen, tə dəfan apan anà Tawrita ana Yahuda ahay bay re. A nan atan nə kwanay kâ gəden mädəndalas anga aday tã həran nga ĩ zek anga kə bənen atan à 'am wa.

¹⁴ Nen ite nə, ni həran nga anà zek nə, si anga amac ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu pə dädöm mə zləngad ata awan. Pi nen nə, way sə daliyugo a anan ataya fok tə tərak kawa way kəriya aya awan anga amac anahan. Nen a dukwen, nə tərak kawa do ma mac a pa 'am sə way sə daliyugo ahay re.

¹⁵ Kwa dowan a nə ma gad mädəndalas awan, kwa dowan a nə ma gad mädəndalas a itəbay, a ga awan ibay. Way sa mak uko zek cəna, təruko do wiya aya awan.

¹⁶ Do sə pərahan azar anà way uno sa ja ataya, aday do a Yesu ahay à wulen ana Isəra'ila ataya dukwen, Mbərom â varan atan zay anahan, aday tã gan ĩ zek wa.

¹⁷ A ban pə həna anan wa cəna, dowan â sa bəno mbiyed tə awan sabay, anga vivay a pi zek uno həna ataya tə dakay anan nə nen do a Yesu coy.

¹⁸ Mərak uno ahay, Bahay a mənuko Yesu Almasihu â gak ikwen sumor anahan ite. Amen.

Mbuko: Aḡan 'am wiya awan
The New Testament in the Mbuko language of
Cameroon (CM:mqb:Mbuko)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbuko

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mbuko

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files
dated 14 May 2025

85377c5a-ee2b-5540-a6b5-8f8a5a729092